

Ema Šašalová, 20 rokov, Košice

Divoké čučoriedky

Za posledných dvadsať rokov nikto nedal v celom okrese, zahrňujúci niekoľko dedín, svojej dcére meno Vanda a ani Kveta. *Sú prekliate*- zvyknú hovorievať baby na blšom trhu. Navyše o nich koluje legenda, akási zvesť, ktorú dnes už pozná kadekto. Spája sa so stromom, ktorý môžete nájsť vo Fialovom lese. Je neprehliadnuteľný. Nezáleží na tom, či do lesa vstupujete so zámerom ten strom uvidieť alebo nie- víly a včely vám tak popletú chodníčky, že pri ňom tak či tak skončíte. Nikto netuší, čo je to za druh. Hovorí sa, že taký druh ani neexistuje, toto je niečo, čo svet ešte nevidel. Zhodli sa na tom aj odborníci.

Niekoľko týždňov skúmali jeho hrubočizný peň, tvrdú popraskanú kôru, metrové vyčnievajúce korene a listy v nevídanom tvare- v tvare hviezd. Na nič tí páni s titulmi neprišli.

No azda najprapodivnejšie je to, že okolo stromu rastú divoké čučoriedky. Bujné plodné porasty. Ale pozor- nejest'. Iba hľad' na drevnaté telo, ktoré rastie do šírky a výšky a všimni si ten jeden konár, ten najväčší, ako sa hrbí- tak hlboko, až sa jeho listy dotýkajú tmavých bobúľ. Akoby ich hladkali.

Narodenie Vandy, Kvetinej staršej sestry, prinieslo do rodiny iba nešťastie. Všetci plakali. Matke a Otcovi sa narodila malá hrbáčka, malé teličko skladajúce sa z pokrútených kostí a zošúverenej kože. Matka, rovnako ako okolie, to nedokázala pochopiť: prečo by len Boh poslal dvom zdravým a mladým rodičom takéto dieťa? A navyše ešte takej povaha, akej bola Matka. Nikdy sa nevedela zasmiať alebo sa nad niečím povzniesť- už tobôž nevedela prijať fakt, že sa jej narodilo decko so skrútenou chrbticou. Pozreli ste sa jej do tváre a pocítili ste ťažobu celého sveta- akoby ľudstvo zoťalo všetky lesy na Zemi a túto záťaž si so sebou všade vliekla ona. Jej mater, Stará Gaba, jej poradila, aby to mača utopila. „Kým je ešte čas,“ pohrozila jej. „Ak na to nemáš žalúdok, prines mi to a urobím to sama.

Bude ľahšie tebe a aj tomu...“ Stará Gaba však nestihla dokončiť vetu, lebo jej vlastná dcéra napľula do tváre a keď sa vrátila domov, porozbýjala všetky sošky svätých. Porazilo by ich.

„Sťahujeme sa do mesta,“ nakázala mužovi, keď prechádzala naprieč izbou a pod nohami sa jej mrvili črepy.

„Ideme, takoj. Tam žije kopu ľudí- zdravých a aj chorých. Nikto si nás nebude všímať,“ bručala a rozzúrenými rukami vyhádzala všetko oblečenie zo skrine.

O niekoľko dní na to už boli presťahovaní. Pomaly si zvykali na rušnú džungľu, hluk mesta a znečistený vzduch. S pribúdajúcou úzkosťou hrubých stien v bytovke sa do ich vzťahu zahľodával parazit. Hádky medzi nimi dvomi sa iba stupňovali a nemohli byť o nikom inom ako o Vande. Prišlo sa totiž na to, že Vanda nebola dieťaťom, teda Vanda nebola vôbec človekom. Matka sa jednoducho prespala s lesným mužom. Omámená vášňou si v tej chvíli neuvedomila identitu milenca. Síce nemali peniaze, Jano nevidel jeden pádny dôvod na to, prečo by po nej v najväčšom ošiali nemal hádzať taniere. Na konci dňa buď jeden alebo druhý pozametal črepy, tie najväčšie umyl a odložil ich do skrinky.

Malá bytosť mala tvár potiahnutú zvráskavenou kožou, ktorá vyšla aj na obtiahnutie úzkeho špicatého nosa vsadeného medzi hľbavé oči v pretiahnutom tvare. Uši jej každým dňom rástli do neba a ústili v ostrej špičke. V podobnom tvare mala aj zuby. No to najhoršie, čo obidvoch vyviedlo z miery, bolo to, že Vanda sa odmietla stravovať ľudskou stravou.

„Pre Krista, ja už neviem!“ vrieskala Matka do Vandinho ucha a so zlosťou hodila vidličku na zem. Pripravenej kaše sa jej potomok ani nedotkol. Iba mlčal a hľadel na svoju matku.

„No tak povedz Vandička, čo by si chcela jesť?“ do kuchyne vplával otec s prekvapivo dobrou náladou. No vo vzduchu bolo cítiť, že jej obidvaja mali plné zuby.

Malá Vanda skĺzla zo stoličky a pristúpila k veľkému kvetináču s palmou. Rukou si nabrala hlinu a strčila si ju do úst. Jedla ju ako sladkú vatú, dodatočne si ešte oblízala pršteky. Nabrala si aj druhou dlaňou a o pár minút v kvetináči chýbala polovica zeminy, vrátane koreňov rastliny. Poloprázdny kvetináč sa prevrátil na zem a rozbil sa. Keď Matka prechádzala naprieč izbou, pod nohami sa jej mrvili nepozаметané črepy a zvyšky hliny.

Postupom času vyšli najavo aj iné Vandine prirodzenosti- napríklad to, že okrem hliny a koreňov sa živila aj húsenicami, drevenou kôrou, ktorú chrúmala ako opečenú kôrku z chleba, divokými čučoriedkami, a na spanie preferovala holú zem alebo ploché kamene. Matka ochorela na besnotu presne v ten deň, keď podala žiadosť o to, aby mohla svoju dcéru vyučovať doma sama. Išla sa zbláznit' a penila, niekoľkokrát za deň si musela vypláchnuť ústa od slín a zažltnuté umývadlo smrdelo za starou fenou.

Keď sedeli za stolom s otvorenými učebnicami, pozerala na Vandu, ale jediné, čo mala naozaj pred očami, bola opl'utá tvár jej matere. Tá striga, stará Gaba, mala pravdu. Mala pravdu. Mala ju utopiť- a v podstate ju mala možnosť skántriť aj teraz, ale niečo, pravdepodobne akýsi materinský cit, silný ako plameň dohárajúcej sviečky, ju od toho odhováral.

Stačilo by vám, keby ste Matku sledovali pár minút denne. Je jedno, či krájala paradajky alebo pozerala dokument o amazonských pralesoch. Cítili ste z nej besnotu, potlačované zúfalstvo a žeravú kyselinu, ktorá jej bublala pod pokožkou, naznačujúc, že jedného dňa jej rozožerie telo, myseľ a napokon aj všetkých naokolo. Najviac trpela, keď každé ráno odviezla Vandu do lesa. Vysadila ju a malá zhrbená postava s priškrteným hlasom sa obdivuhodnou rýchlosťou a obratnosťou stratila medzi stĺpmi lesného kráľovstva.

V ruksaku jej hrkotali prázdne zaváraninové fľaše, ktoré si naplnila divokými čučoriedkami a živými červami. Nechty mala vždy riňavé od hlíny, tak dlho a hlboko musela kvôli nim ryť do zeme holými rukami. Okrem toho stihla poobhrýzať kôru a nalámať si ju na malé kúsky, hneď na to ich zapila vodou z potoka. Po ceste naspäť sa pozdravila s kotnou líškou. Napokon, keď konečne celá špinavá a s ťažkým batohom vyšla na denné ostré svetlo, Matka dofajčila cigaretu, nasucho preglgla a sadla si za volant.

Keď Vanda dovŕšila ôsmy rok života, z Matky sa vytratila chuť žiť. Tá túžba po živote z nej mizla ako vodná para- nenápadne a po častiach. Frustrácia a depresia z toho, že nie je nič iné iba ženou v domácnosti s čudným stvorením, ktoré sama porodila a nevedela sa s ním poriadne ani pohovárať, ju donútila spáchať čin zo zúfalstva. Zatiaľ čo Jano pozeral s malou v telke ságu o Pichandovcoch, ona si sňala obrúčku z prsta a odišla do mesta. Nekráčala dlho a zakotvila v jednej nenápadnej kaviarni. Pracoval v nej príťažlivý mladý barman, o ktorom sa neskôr dozvedela, že sa volá Lukáš a že je študentom žurnalistiky a masmediálnej komunikácie. Počas toho, ako obsluhoval kávovar, čítal ošúchanú knihu z antikvariátu a ceruzkou si do nej čosi čmáral.

„Poprosím espresso. Dvojité,“ objednala si. Lukáš na ňu vrhol pohľad, z ktorého sa jej rozklepali vyschnuté kolená a úplne nenútene s ňou načal konverzáciu.

Skončili na hoteli, lebo ku Matke domov ísť nemohli, rovnako ako ani na Lukášov intrák, kde spolunažíval s ďalšími dvomi študentmi. Keď ju chlapec vyzliekal, videla, ako ju hltal pohľadom, ako tuhol a zároveň sa rozplýval. Nevedel odtrhnúť oči od tela nahej ženy, ktoré si už niečo odžilo a v ktorého bunkách sa miešali skúsenosti so spomienkami na mladosť. Matka mala pevné a pružné prsia, lebo nikdy poriadne nekojila. Ak by sa jej Vanda prisala na prsník, prišla by o bradavku.

Keď sa milovali, Matka vrešťala ako šialená a hneď na to sa skrútila do kľbka a plakala.

Mladý Lukáš nevedel, čo sa stalo, ale ona ho ubezpečovala, že takto, presne takto, to chce.

Prvé noci mu to bolo divné a až nepríjemné- vrieskala a kričala, akoby jej medvedie pazúry trhali kožu. Plakala, dusila sa vlastnými slzami a v tej chvíli si pomyslela, že by takto vlastne chcela zomrieť. Nahá, s mokkými lícami a v pekne zariadenej izbe. Avšak keď opäť prišla k dychu, Lukáša presvedčila, že takto, presne takto, to chce. Uveril jej a po čase, keď si na jej krik zvykol, uvedomil si, že aj on to takto, presne takto, tiež chce.

Človek by čakal, že po tom, čo sa jej narodila Vanda, si vie dať na seba pozor. No očividne nie, lebo Matka otehotnela druhýkrát. Akonáhle sa to dozvedela, trasúcimi sa prstami napísala Lukášovi, že sa s ním musí stretnúť. Neodpísal, no to ju neodradilo od toho, aby za ním išla do kaviarne. Na jej prekvapenie sa tam nenachádzal. Zastavila okoloidúcu čašníčku, no tá nechápala, o kom Matka hovorí:

„Lukáš? Aký Lukáš?“

„No veď Lukáš! Robil za barom pri kávozare. Čítal si tam knihy, stále ich mal zasraté od kávy. Vlastne celý voňal za kávou ako... ako tá rastlina... kávovník.“

„Pani,“ zasmiala sa. „Naozaj neviem, o kom tu hovoríte. Jediný človek, ktorý u nás obsluhuje kávozar, je Kamila. Sme dcérami majiteľa a dávam ruku na srdce, že v živote tu žiaden Lukáš, voňajúci za kávou, nepracoval. Je mi ľúto,“ mykla plecami a pobrala sa ku zákazníkom, ktorí chceli zaplatiť.

Matka sa nikdy nedozvedela, kto Lukáš vlastne bol. Odkiaľ prišiel a kde zmizol. Noci preplakala s obavami, či Lukáš vôbec bol človek. A jej utrpeniu rozhodne nepomáhala žiadosť o rozvod, skrytá v zásuvke nočného stolíka. Napokon to dopadlo spoly odlišne- Jano ju síce opustil, ale až po tom, ako sa jej narodilo zdravé ľudské dieťa. Dala jej meno Kveta, pretože bola stelesnením detskej krásy a radosti.

Zatiaľ čo sa Kvete darilo v škole a rástla z nej malá žena, Vande sa zvráskavená koža na tvári spustila dole po bokoch a ovisala jej zo sánky. Keď okolo nej Matka alebo Kveta prešli, do nosa im udrela vôňa mokrej hliny po daždi. O líca sa im obtrel svieži lesný

vánok. Nekomunikovala, mračila sa a v byte vždy nedočkavo čakala na to, kedy ju mama odvezie do lesa na celý deň.

A aký bol ich sesterský vzťah? Nuž, mohol byť aj lepší a aj horší. Naučili sa spolu komunikovať a najst' spoločnú reč, ale nie vždy to šlo. Malá Kveta sa venovala škole, usilovne si vypracovávala domáce úlohy a aspoň trochu robila Matku šťastnou. Vanda na ňu, pochopiteľne, žiarlila. Závidela jej materinskú lásku, krásu, vypnutú pokožku, rovnú chrbticu a aj intelekt. Je pravda, že Kveta zas nemala inštinky, ale na čo Vande len boli, keď sa každý deň musela vracat' naspäť do tej odpornej bytovky?

Stalo sa to, keď mala Kveta asi trinásť rokov. Nikto nevedel, či si Vanda bola vedomá toho, čo urobila. Možno to iba tak vyšlo- a možno to tak vyjsť malo. Či to bolo alebo nebolo úmyselné, je dnes, po toľkých rokoch, vlastne aj jedno. Možno sa to rokmi kolovaním z ľudských úst do úst a nahluchlých uší aj nejako skomolilo, možné to je. Čo však s istotou vieme, je to, že jedného večera, kedy na nočnej oblohe už svietil spln a jagali sa na ňom hviezdy ako vianočné svetielka, mala Vanda naliehavú túžbu rozbehnúť sa do lesa. Jest' rastliny, rukami hlboko ryť do lesnej zeminy a v tme a tichosti splynúť so živočíšnym životom. Trhalo jej ruky, sánka sa jej klepala a svrbeli ju nohy.

„Pod' so mnou,“ povedala Kvetu.

„Teraz? Tak neskoro?“

„Jasné, nemusíš sa báť. Nazbierame si čučoriedky a vrátíme sa domov,“ uist'ovala ju.

„A čo mama?“

„Mama ma tam odvezie a povedala, že ak naozaj chceš ísť so mnou, tak môžeš.“

„Neviem, či sa mi chce,“ mykla plecami. „Je neskoro a bojím sa tmy.“

„Kveta, veď ti hovorím, že sa nemusíš báť. Budem s tebou celý čas, les je môj domov.

Navyše si určite nikdy nejedla pravé divoké čučoriedky.“

„Tak mám íst?“

„Jasné, pod“,“ pousmiala sa.

Je všeobecne známe, že do lesa sa počas splnu nemá chodiť. Trinásťročná Kveta to však nemala odkiaľ vedieť a je otázne, či si toho bola vedomá aj prekliata Vanda. V každom prípade- Matka ich naozaj odviezla do lesa. Najprv sa priečila a jej materinský inštinkt jej hovoril, že to nie je správne, no keď ju začala presviedčať aj jej milovaná Kveta, tak sa podvolila. Dievčatá ju volali, aby išla s nimi, no ona sa až príliš bála. Zamkla sa v aute, pustila si rádio a nervózna si zapálila cigaretu. Hrbatá Vanda akoby splynula s lesom a živočíšnou ríšou- rozbehla sa dopredu ako vrtký panter a volala na Kvetu. Nakoniec kvôli nej musela spomaliť, vziať ju za ruku a pomaly s ňou kráčať.

„Vanda, ja sa bojím,“ začala vzlykať. „Nič nevidím a počujem samé divné zvuky.“

„Prisahám, že už iba päť minút a sme tam. Je to niečo ako čučoriedkový háj. Keď ich ochutnáš, nebudeš chcieť dať do úst nič iné.“ Presvedčila ju, potlačila vyplašený tlkot svojho srdca a Vandu nasledovala.

Vanda naozaj neklamala- o chvíľu zastali. Na čučoriedkový háj dopadalo zlatisté svetlo nočného splnu. Samotné nebo chcelo, aby na nich sestry dobre videli a do sýtosti sa najedli. Kveta nadobudla plné pochopenie pre Vandu, ktorá raz vyplula na zem čučoriedky kúpené v obchode. To bol balast. Za to divoké čučoriedky, to bolo ono.

O divoké čučoriedky sa nikto nestaral- nikto ich nepolieval a nechránil. Divoké čučoriedky museli bojovať o prežitie, zapúšťať korene do lesnej zeme a zachovávať si svoju dravosť- túžili po raste, živote a plodení. Preto boli také chutné, plné šťavy a tak čierne- to Boh ich obdaroval po ich boji. Malá Kveta si ich sypala do úst za hrste, hltala ich ako divá a tmavá šťava jej stekala po brade a farbila jazyk a ruky. V očiach mala niečo nespútané a nepoznané, telo sa samé chcelo kŕmiť tmavými bobuľami. Jedno si však dievča nevedomilo- nachádzala sa v opare absolútneho ticha. Les si žil svojim nočným

životom.

„Vanda?“ povedala do tmy. Kôra okolitých stromov absorbovala jej slová. Nikto jej neodpovedal.

„Vanda!“ zakričala z plného hrdla, sfarbeného namodro. No vôbec nikto sa jej neozval. Ani Vanda, ani vtáci či listy stromov jej neodpovedali. Inými slovami: v tom lese, uprostred čučoriedkového hája, bola úplne sama. Paralyzovaná strachom si uvedomovala svoje možnosti, aj keď veľa ich nebolo- musela nájsť cestu k autu. Nejakým zázrakom, naozaj okolo nej museli lietať anjeli, k mame napokon trafila.

Našla ju podľa zapálených stretávacích svetiel. Keď ju Matka uvidela, zvrieskla od strachu. Vydesene na ňu hľadela cez zašpinené čelné sklo. Pery sa jej triasli. Napokon sa vzbopila a vyšla von z auta.

„To si ty, Kveta?“ spýtala sa jej vydesene s gučou v hrdle.

„Áno, mami... Ty ma... ty ma nespoznávaš? Iba som trochu jedla čučoriedky, to je celé.“ Matka mlčala, váhala, či sa ozvať alebo plakať.

„Zlatko, toto... to nebude z čučoriedok,“ zlomil sa jej hlas. A naozaj. Keď sa pozrela do spätného zrkadla, zľakla sa samej seba. Namiesto jemnej pokožky mala tvár potiahnutú zvráskavenou kožou, ktorá jej vyšla aj na obtiahnutie úzkeho orlieho nosa vsadeného medzi modrými očami v pretiahnutom tvare. Uši a zuby mala špicaté, ale čo bolo najhoršie- cítila, ako sa jej kosti v tele krúti, ako sa jej láme chrbtica a skrúca sa do klbka smerom k zemi. Stala sa z nej lesná bytosť.

Vandu nikdy nikto viac nevidel. Nevie sa, čo sa s ňou stalo- alebo či sama ušla. Možné je, že sa zmocnila Kvetinej ľudskosti a jej prenechala svoju podstatu. Keď bola Kveta sama doma, mala pocit, akoby niekto chodil po byte, akoby ju niekto kontroloval a strašil. Aj napriek paranoji, kliatbe, zdravotným a psychickým problémom, sa dožila pomerne vysokého veku. Starala sa o chorú Matku a po jej smrti predala byt a pobrala sa do lesa.

Nie do toho, ale iného. Traduje sa, že keď nastal jej čas, zapustila nohy do zeme, zakorenila sa a zdrevenela.

Premenila sa na strom, okolo ktorého každoročne hojne rastú porasty divokých tmavých čučoriedok. Nikto sa ich však za tie roky ani nedotkol.